

Opis źródła:

Tukidydesa Historia wojny peloponeskiej - dzieło ateńskiego historyka oraz generała, Tukidydesa, napisane w V wieku przed naszą erą, a które opisuje dzieje II wojny peloponeskiej. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem *Wojny Peloponeskiej*, w którym autor opisuje kwestię systemu rządów w Atenach - demokrację.

Miejsce i data wydania:

Przedruk w tłumaczeniu Bronikowskiego Antoniego wydany w 1861 roku w Poznaniu.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Wojna Peloponeska znana jest z odpisów w formie manuskryptów, pochodzących z różnych okresów. Najstarszy znany jest fragment manuskryptu, pochodzący z I wieku, przechowywany obecnie w Muzeum Uniwersyteckim w Pensylwanii.

Dostępne online w języku polskim:

<https://polona.pl/item-view/5500b371-08b0-4349-b4ac-65ec90ee73bd?page=13>

Tekst źródła (fragment):

[...] Rządzimy się tedy ustawą nie zajrzywającą praw sąsiadom, owszem wzorem jesteśmy komu raczej jak naśladowcami drugich. Miano tej ustawie wprowadzić, dla tego że nie kilku ale większej liczbie powierzone u nas władanie, ludowładztwa (demokracji) przypadło; wszakże udzielniczą co do praw na spory pojedynczych wszyscy w jednakiej równości, co do godności zaś, to jako poszczególny w czym się odznacza, taki nie od części swej (uprzywilejowanej, kasty) większy nad innego współudział w zawiadowaniu rzeczą pospolitą jako raczej od (wyższej) zdolności pozyskuje, ani też dla ubóstwa, jeżeli zdolen jest czym zasłużyć się Miastu, małoznaczność położenia do tego mu przeszkadza.

Słowniczek pojęć:

wojna peloponeska - trwająca w latach 431 - 404 p. n. e. wojna pomiędzy Atenami i Ateńskim Związkiem Morskim a Spartą i Związkiem Peloponeskim. Przyczyną była walka o hegemonię nad całą Grecją.

Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojna_peloponeska_\(431%E2%80%93404_p.n.e.\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojna_peloponeska_(431%E2%80%93404_p.n.e.))

greckie polis - forma państwa w starożytnej Grecji. Znane również, jako państwo-miasto.

Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Polis>

bitwa pod Platejami - znane również jako incydent platejski; zbrojne starcie mieszkańców Platejów w Beocji z wojskami Teb. Incydent ten stał się bezpośrednią przyczyną wybuchu II wojny peloponeskiej.

Tukidydes - grecki historyk, generał wojsk ateńskich, autor *Wojny Peloponeskiej*. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Tukidydes>

demokracja ateńska - forma ustroju w polis ateńskiej. Prawdopodobnie trwała od początków VI wieku do połowy IV wieku p. n. e. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Demokracja_ate%C5%84ska

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

- 1.Czym jest demokracja w świetle wyżej przedstawionego tekstu źródłowego? Znając pochodzenie Tukidydesa, o jakim polis mówi on, pisząc o demokracji? Jak inaczej nazywa demokrację?
- 2.W którym polis wprowadzono najpierw demokrację? Na czym ona polegała i czy była ona podobna do demokracji znanej dzisiaj? Czy była ona pośrednia czy bezpośrednia?
- 3.Kto, w ramach systemu demokracji, ma prawo brać udział w życiu publicznym, a także przysłużyć się ojczyźnie? Czy działania w kraju są ograniczone jedynie do konkretnej grupy społecznej?
- 4.Kto był stronami walczącymi w II wojnie peloponeskiej? Jakie były jej przyczyny i jakie skutki?

Pytania do uczniów szkoły podstawowej

- 1.Jakie greckie polis słynęło z demokracji? Korzystając z wiedzy własnej scharakteryzuj organizację społeczeństwa w tym polis.
- 2.Jakie bóstwo było patronem polis z poprzedniego pytania?

Wskazówki:

Pamiętać należy, że choć demokracja uważana jest za wywodzącą się z Aten, to jednak już wcześniej tworzono podobne, prawie demokratyczne systemy, poczynając od tzw. demokracji plemiennych, jakie, prawdopodobnie występowały w ramach kultury mykeńskiej. Ostatecznie, demokracja ateńska miała inny charakter niż znany obecnie system polityczny. Wówczas “rządy ludu” rozumiano dosłownie.

Przez rozczłonkowanie Grecji w postaci podziału na polis, z których każda miała swoją własną władzę, a co za tym idzie system polityczny, rodziły się na półwyspie peloponeskim konflikty,

podsypane często czynnikami zewnętrznymi, takimi jak ościennie kraje, na przykład Persja. Najważniejsza jednak była walka o hegemonię w regionie, która przechodziła często z rąk do rąk - od Aten, przez Teby, po Spartę.

Najważniejsze cezury:

431 r p.n.e. - incydent platejski - rozpoczęcie wojny peloponeskiej

418 r p.n.e. - bitwa pod Mantineją

404 r p.n.e. - zdobycie Aten - zakończenie wojny peloponeskiej

Literatura pomocnicza:

Ziółkowski A., *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 2024.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk